

KALATALOUSALAN RAKENNETUKI

Kalastusalalle myönnettävä rahoitus on yksi EU:n kalastuspolitiikan vanhimmista osa-alueista. Alan nykyinen ohjelma on Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto (EMKVR), jonka arvo on 6,108 miljardia euroa kaudella 2021–2027. EMKVR:n tavoitteena on tukea kestävästä kalastuksesta elintarviketurvan saavuttamiseksi kala- ja äyriäistuotteiden tarjonnan avulla, kestävästä sinisen talouden kasvusta sekä terveistä, turvallisista ja kestävästi hoidetuista meristä ja valtameristä.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) ja erityisesti sen 42 artikla, 43 artiklan 2 kohta, 91 artiklan 1 kohta, 100 artiklan 2 kohta, 173 artiklan 3 kohta, 175, 177 ja 188 artikla, 192 artiklan 1 kohta, 194 artiklan 2 kohta, 195 artiklan 2 kohta, 322 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 349 artikla.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston [asetus \(EU\) 2021/1139](#), annettu 7. heinäkuuta 2021, Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston perustamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1004 muuttamisesta (EMKVR-asetus).
- Euroopan parlamentin ja neuvoston [asetus \(EU\) 2021/1060](#), annettu 24. kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (yhteisiä säännöksiä koskeva asetus).

TAVOITTEET

EMKVR:n yleisenä tavoitteena on edistää yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) ja EU:n meripolitiikan täytäntöönpanoa. Lisäksi EMKVR:stä tarjottavalla rahoitustuella halutaan auttaa saavuttamaan ympäristöön sekä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvät EU:n tavoitteet.

TAUSTA

EU:n kalastusalan rakennetuki otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön vuonna 1970 osana Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastoa. Sen tavoitteena oli lisätä alan tuottavuutta pääasiassa tukemalla kalastuslaivaston nykyaikaistamista ja kalastustuotteiden kaupan pitämistä. Vuonna 1983 hyväksytty YKP, jossa painotetaan meriluonnonvarojen säilyttämistä, merkitsi alkua asteittaiselle siirtymiselle tuottavuuden lisäämisestä EU:n kalastuslaivaston mukauttamiseen niin, että meriluonnonvarojen käyttö olisi kestävällä tasolla.

EU:n kalatalousalan rahoitus sai vuonna 1994 erityiset puitteet, kun voimassa olevat asetukset yhdistettiin yhdeksi välineeksi nimeltään kalatalouden ohjauksen

rahoitusväline (KOR). KOR-välineessä komissio ei enää hallinnoinut rahoitusta yksin ja suoraan vaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Kahden kalatalouden ohjauksen rahoitusvälinettä koskeneen ohjelman (vuodet 1994–1999 ja 2000–2006) jälkeen kalatalousalan rakennetuki muotoiltiin uudelleen Euroopan kalatalousrahastoksi (2007–2013). Suurin osa näiden ohjelmien määrärahoista osoitettiin EU:n kalastuslaivastoon liittyviin toimenpiteisiin. Laivastolle suunnatun tuen prosenttiosuus kuitenkin väheni ajan mittaan, ja rahoitusta oli saatavilla yhä laaja-alaisempiin toimenpiteisiin.

Tämä suuntaus jatkui Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR, 2014–2020) myötä. EMKR:stä keskusteltiin samanaikaisesti YKP:n vuoden 2013 uudistuksen kanssa, ja se hyväksyttiin muutama kuukausi myöhemmin toukokuussa 2014. Rahasto mahdollisti rahoituksen mukauttamisen YKP:n uudelleen määriteltyihin tarpeisiin. EMKR:n yhteydessä toteutettiin merkittävä innovaatio ja sisällytettiin kalatalousalan rahoitus laajempaan rakennepoliittiseen pakettiin. Näin siitä tuli osa Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (ERI-rahastot). Samalla kaikille rahastoille yhteiset säännöt yhdistettiin [asetuksessa \(EU\) N:o 1303/2013](#). Tästä eteenpäin EU:n kalastuspolitiikan rahoituskehys perustui kaikille ERI-rahastoille vahvistettuihin yhteisiin säännöksiin ja EMKR:n kalastusta koskeviin säännöksiin.

Nykyinen rahoitusohjelma EMKVR kattaa 1. tammikuuta 2021 ja 31. joulukuuta 2027 välisen ajanjakson. Ajanjakso vastaa monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 kestoa. Monivuotisessa rahoituskehyksessä vahvistetaan vuotuiset enimmäismäärät, jotka EU voi käyttää eri aloilla. Siinä säädetään myös rahoitussuunnittelua ja talousarvion kurinalaisuutta koskevasta järjestelmästä, jolla varmistetaan, että EU:n menot ovat ennakoitavissa ja pysyvät sovitussa rajoissa. Vuosien 2021–2027 monivuotinen rahoituskehys jakautuu kuuteen menoluokkaan, jotka vastaavat eri toiminta-aloja. EMKVR kuuluu otsakkeeseen 3 ”Luonnonvarat ja ympäristö”, jonka kokonaisbudjetti on 325 miljardia euroa (ks. [monivuotista rahoituskehystä koskeva luku](#)).

EUROOPAN MERI-, KALATALOUS- JA VESIVILJELYRAHASTO (EMKVR)

EMKVR-asetuksessa vahvistetaan rahaston painopisteet ja talousarvio sekä kalatalousalan rahoitusta koskevat erityissäännöt. Koska EMKVR on yksi EU:n rakennerahastoista, nämä erityissäännöt täydentävät yleisiä sääntöjä, joita sovelletaan EMKVR:ään voimassa olevan yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen nojalla.

EMKVR:n kokonaisbudjetti vuosiksi 2021–2027 on 6,108 miljardia euroa. Ohjelman varat ovat osaksi yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin, osaksi suoran ja välillisen hallinnoinnin piirissä.

- Yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin puitteissa myönnetään 5,311 miljardia euroa (87 prosenttia rahastosta) kansallisten ohjelmien kautta, jotka yhteisrahoitetaan EU:n talousarviosta ja jäsenvaltioiden varoista. Kukin maa saa kokonaismäärärahoista osuuden, joka vastaa sen edellisellä kaudella 2014–2020 rahastosta saamaa prosenttiosuutta. Tämän jälkeen jäsenvaltiot laativat toimenpideohjelmansa, joissa ne kuvailevat rahoituksen kohdentamista ja jotka edellyttävät komission hyväksyntää. Kansalliset viranomaiset valitsevat rahoitettavat hankkeet, ja ne vastaavat yhdessä komission kanssa

toimintaohjelman täytäntöönpanosta. Tähän EMKVR:n osaan sovelletaan yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen yleisiä sääntöjä.

- Komissio hallinnoi suoraan ja välillisesti 797:ää miljoonaa euroa (13:a prosenttia rahastosta) EMKVR:n komitean (jäsenvaltioiden nimeämä asiantuntijaryhmä) hyväksymien työohjelmien kautta. Tuki, jota myönnetään suoran hallinnoinnin puitteissa komission täytäntöönpanosäädösten nojalla ja välillisen hallinnoinnin puitteissa avustuksina muille täytäntöönpanosta vastaaville yhteisöille, liittyy muun muassa tieteellisen neuvonnan antamiseen, EU:n kalastuksenvalvontajärjestelmän kehittämiseen, neuvoa-antavien toimikuntien toiminnan varmistamiseen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien suorittamiseen kansainvälisille järjestöille.

EMKVR:ssä asetetaan neljä painopistettä, joissa esitetään tuen yleinen soveltamisala YKP:n tavoitteiden, EU:n meripolitiikan ja kansainvälistä valtamerten hallinnointia koskevan EU:n toimintasuunnitelman mukaisesti. Kuhunkin painopisteeseen sisältyy erityistavoitteita, jotka kuvaavat laajasti eri temaattisten alojen tuen toiminnallista soveltamisalaa.

Jäsenvaltiot päättävät kansallisissa EMKVR-ohjelmissaan asianmukaisimmista keinoista neljään painopisteeseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Niillä on joustovaraa tukikelpoisuussääntöjen asettamisessa. EMKVR-asetus sisältää kuitenkin luettelon tukeen oikeuttamattomista toimista, jotta vältetään kestävyyskohdistuvat haitalliset vaikutukset (esim. kalastuskapasiteettia lisäävät investoinnit). Lisäksi tiettyihin kalastuslaivaston tukiluokkiin sovelletaan erityisiä tukikelpoisuussääntöjä sen varmistamiseksi, että ne ovat YKP:n suojelutavoitteiden mukaisia.

EMKR:n neljä painopistettä ja niiden erityistavoitteet yhteistyössä hallinnoitavan tuen osalta ovat seuraavat:

1. Kestävän kalastuksen edistäminen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistaminen ja säilyttäminen seuraavin keinoin:
 - taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävän kalastustoiminnan vahvistaminen
 - energiatehokkuuden lisääminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen korvaamalla tai nykyaikaistamalla kalastusalusten moottoreita
 - kalastuskapasiteetin kalastusmahdollisuuksiin mukauttamisen edistäminen tapauksissa, joissa kalastustoiminta on lopetettu pysyvästi, ja kohtuulliseen elintasoon myötävaikuttaminen tapauksissa, joissa kalastustoiminta on lopetettu väliaikaisesti
 - tehokkaan kalastuksenvalvonnan ja täytäntöönpanon edistäminen, mukaan lukien laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen torjunta, sekä luotettavien tietojen kerääminen tietoon perustuvaa päätöksentekoa varten
 - tasapuolisten toimintaedellytysten edistäminen syrjäisimmiltä alueilta peräisin olevien kalastus- ja vesiviljelytuotteiden osalta
 - vesiympäristön biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen edistäminen.

2. Kestävien vesiviljelytoimien edistäminen sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen ja siten EU:n elintarviketurvan edistäminen seuraavin keinoin:
 - kestävän vesiviljelytoiminnan edistäminen, erityisesti vesiviljelytuotannon kilpailukyvyyn vahvistamiseksi varmistuen samalla, että toiminta on ympäristön kannalta kestävää pitkällä aikavälillä
 - kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kaupan pitämisen, laadun ja lisäarvon ja kyseisten tuotteiden jalostamisen edistäminen.
3. Kestävän sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen.
4. Kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin vahvistaminen ja turvallisten, turvattujen, puhtaiden ja kestävästi hoidettujen merten ja valtamerten mahdollistaminen seuraavin keinoin:
 - meriosaamisen, merialueiden valvonnan ja rannikkovartiostojen yhteistyön edistäminen.

EMKVR:ssä asetettiin useita horisontaalisia ehtoja sellaisten toimien priorisoimiseksi, joista saadaan yhteistä lisäarvoa.

- Vähintään 15 prosenttia jäsenvaltiolle osoitetuista määrärahoista on osoitettava kalastustoiminnan valvontaan ja tieteellisen tiedon keräämiseen kalastuksenhoitoa varten, jotta voidaan varmistaa riittävät resurssit jäsenvaltion tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Tietty toimenpiteet on varattu pienemmille eli alle 24 metriä pitkille kalastusaluksille. Näillä toimenpiteillä pyritään auttamaan nuoria kalastajia ensimmäisen kalastusaluksen hankkimisessa ja tukemaan moottoreiden korvaamista tai nykyaikaistamista sekä alusten kapasiteetin lisäämistä turvallisuuden, työolojen tai energiatehokkuuden parantamiseksi.
- Tietty kalastusaluksiin tehtävät investoinnit eivät saa ylittää 6 miljoonan euron kynnyksarvoa tai 15:tä prosenttia kullekin jäsenvaltiolle osoitetuista määrärahoista. Näihin luokkiin kuuluvat edellä mainittuja pienempiä aluksia koskevat toimenpiteet sekä kalastustoiminnan pysyvää tai väliaikaista lopettamista koskevat toimenpiteet.

Portugalin, Espanjan ja Ranskan on osoitettava tietty vähimmäismäärä määrärahoistaan syrjäisimmillä alueillaan toteutettaviin toimiin. Vähimmäismäärät ovat

- 102 miljoonaa euroa Azoreille ja Madeiralle (26,9 prosenttia Portugalin määrärahoista)
- 82 miljoonaa euroa Kanariansaarille (7,3 prosenttia Espanjan määrärahoista) ja
- 131 miljoonaa euroa Guadeloupelle, Ranskan Guayanalle, Martiniquelle, Mayottelle, Réunionille ja Saint-Martinille (23,1 prosenttia Ranskan määrärahoista).

EMKVR:stä myönnettävää YKP:n rahoitusta täydennetään erillisellä 890 miljoonan euron talousarviolla, joka on varattu kestävästä kalastuksesta koskeviin kumppanuussopimuksiin EU:n ulkopuolisten maiden kanssa ja pakollisiin rahoitusosuuksiin alueellisille kalastuksenhoitojärjestöille. Komissio hallinnoi tätä talousarviota suoraan.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on ollut toinen lainsäätävä tavallisen lainsäätämisenjärjestyksen mukaisessa lainsäädäntötyössä siitä asti, kun Lissabonin sopimus hyväksyttiin. Sillä on keskeinen rooli YKP:hen ja sen rahoitusvälineisiin liittyvässä kehityksessä. Parlamentti tarkastelee myös rakennerahastojen kautta kanavoituja EU:n menoja talousarvion vuotuisen vastuuvapausmenettelyn puitteissa.

Parlamentti osallistui vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen laatimiseen ja kalatalousalan rahoituksen tarkistamiseen. Tämän tuloksena perustettiin EMKVR. Prosessin yhteydessä parlamentti esitti kantansa tulevaan kalatalousalan rahoitukseen 14. maaliskuuta 2018 antamassaan [päättölauselmassa](#) seuraavasta vuoden 2020 jälkeisestä monivuotisesta rahoituskehityksestä. Siihen sisältyi kalatalousvaliokunnan 23. marraskuuta 2017 antama [lausunto](#).

Hiljattain 18. tammikuuta 2024 annetussa parlamentin [päättölauselmassa](#) yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanon tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä korostetaan EMKVR:n tuen merkitystä useiden YKP:n kattamien tavoitteiden saavuttamisessa, kuten kalastusalan energiatehokkuuden parantamisessa, innovoinnissa vähävaikutteisten pyydysten parantamiseksi ja nuorten kalastajien auttamisessa. Päättölauselmassa kehoitetaan komissiota ja jäsenvaltioita helpottamaan alan ammattilaisten mahdollisuuksia saada EMKVR:n varoja ja täydentämään EMKVR:n rahoitusta esimerkiksi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston, RePower EU:n ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman avulla oikeudenmukaisen ekologisen siirtymän edistämiseksi.

Kalatalousvaliokunnalle äskettäin tehtyjä kalatalousalan rahoitusta koskevia tutkimuksia ovat seuraavat:

- [Toimintavaihtoehdot EU:n kalatalous- ja vesiviljelyalan kilpailukyyn vahvistamiseksi](#); tutkimuksessa käsitellään myös EMKVR:n roolia alan kilpailukyyn parantamisessa
- [Valikoivuuden lisääminen EU:n kalatalousalalla – nykytilanne ja parhaat käytännöt](#); tutkimukseen sisältyy analyysi siitä, miten jäsenvaltiot käyttivät EMKVR:n rahoitusta valikoivuuden lisäämiseen
- [Kalatalousalan hiilestä irtautumista ja kiertotaloutta koskevat näkökohdat](#); tutkimuksessa tarkastellaan muun muassa EMKVR:n käyttöä hiilestä irtautumiseen ja kiertotalouden ratkaisuihin tehtävien investointien tukemiseen.

Rudolfs Verdins / Irina Popescu
04/2024